

1. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 129/2000 ze dne 26. 9. 2000, N 134/19 SbNU 221

Ústavní soud rozhodl dnešního dne v senátě o ústavní stížnosti F. K., proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 31.5.1999, sp. zn. 6 T 6/99, a proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 8. 12. 1999, sp. zn. 3 To 466/99, takto:

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 31. 5. 1999, sp. zn. 6 T 6/99, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 8. 12. 1999, sp. zn. 3 To 466/99, se zrušují.

Odůvodnění

Městský soud v Brně v záhlaví označeným rozsudkem uznal stěžovatele vinným, že na zahradě za domem v Brně vysadil a pěstoval rostliny indického konopí a protože konopí je omamnou látkou a tetrahydrocannabinol je psychotropní látkou, spáchal tím trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1 trestního zákona ve stádiu pokusu. Soud jej za to odsoudil k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 týdnů. Výkon uloženého trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 let.

V odůvodnění svého rozsudku Městský soud v Brně především konstatoval, že provedeným řízením bylo prokázáno, že stěžovatel skutečně rostliny konopí na zahradě pěstoval, přičemž předmětná zahrada je oplocená a vstup do ní mají pouze čtyři nájemníci domu. Dne 4. 9. 1998 stěžovatel pracovníkům policie vydal 27 kusů této rostliny. Z protokolu o ohledání místa činu a z výpovědi svědka H. vyplývalo, že se na místě nacházely nejen rostliny nesklizené, nýbrž i rostliny se sušící či již usušené. "Z okolností případu" je prý vyloučeno, že by stěžovatel pěstoval konopí pouze pro zahradnické účely a protože rostliny připravoval na výrobu cigaret, dopustil se trestného činu výroby omamných a psychotropních látek ve stádiu pokusu, přičemž k dokonání činu nedošlo pouze díky zásahu policie v důsledku anonymního trestního oznámení.

Krajský soud v Brně citovaný rozsudek Městského soudu v Brně zrušil a napadeným rozsudkem rozhodl, že se stěžovatel uznává vinným uvedeným trestným činem a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v trvání 3 měsíců. Současně rozhodl, že se stěžovateli povoluje odklad výkonu trestu na 1 rok. Odvolání stěžovatele zamítl.

Podle odůvodnění tohoto rozsudku krajský soud shledal správnými a úplnými skutková zjištění Městského soudu v Brně a k obhajobě stěžovatele poukázal na protokol o vydání věci (který stěžovatel podepsal), z něhož je prý zřejmé, že se k vlastnictví rostlin konopí hlásil a potvrdil, že je pěstoval na zahradě. Tento protokol označil soud za důkaz "i když byl sepsán před sdělením obvinění obžalovanému, neboť se jednalo o neodkladný úkon ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu". Stěžovatel je prý navíc usvědčen výpovědí svědka H. a proto krajský soud jeho odvolání nevyhověl, byť se "soud I. stupně dopustil jistého pochybení, když v popisu skutku uváděl, že rostliny byly rozdrčené, což z provedených důkazů nevyplyvá". Proto také krajský soud částečně vyhověl odvolání státního zástupce, neboť dospěl k závěru, že jednání stěžovatele mělo být posuzováno podle novely trestního zákona č. 112/1998 Sb. a nikoliv podle trestního zákona účinného před touto novelou, jak učinil Městský soud v Brně, neboť jednání stěžovatele (obžalovaného) bylo ukončeno až dne 3. 9. 1998. Krajský soud konečně uvedl, že výkon trestu byl stěžovateli odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku.

V záhlaví označené rozsudky obecných soudů napadl stěžovatel ústavní stížností. V ní především namítá, že odvolací soud vydal nesprávný výrok, neboť stěžovatel nežádal o povolení odkladu výkonu uloženého trestu a žádný takový procesní úkon v jeho věci podán nebyl. Proto se stěžovatel domnívá, že krajský soud měl na mysli podmíněný odklad výkonu uloženého trestu na zkušební dobu v trvání jednoho roku § 58 odst. 1 písm. a) trestního zákona, avšak dopustil se v tomto směru pochybení. Stěžovatel dále tvrdí, že došlo k porušení jeho práva na obhajobu a k obcházení zásad trestního řízení. Trestní řízení bylo zahájeno sdělením obvinění, převzatým dne 9. 9. 1998. Již předtím, dne 4. 9. 1998 byl však sepsán protokol o vydání (odnětí) věci (§ 78 trestního řádu), v němž je uvedeno, že stěžovatel dobrovolně pracovníkům policie vydal rostliny indického konopí, které sám vypěstoval. Z tohoto protokolu obecné soudy vycházely jako z důkazu, svědčícího o vině stěžovatele, protože se prý jednalo o neodkladný úkon (§ 160 odst. 4 trestního řádu). Stěžovatel se však domnívá, že orgány činné v trestním řízení měly postupovat podle ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu tak, že měly opatřit nezbytné vysvětlení a poté teprve sdělit obvinění. Výslech stěžovatele zaznamenaný v protokolu o vydání věci (popř. jeho výpověď v něm) nemůže údajně odůvodnit ani to, že by se jednalo o neodkladný nebo neopakovatelný úkon. Jestliže obviněný po sdělení obvinění využije svého práva odmítnout vypovídat, nelze okolnosti spáchání

trestného činu objasňovat svědeckým výsledkem policistů, kteří sepisovali protokol o vydání věci. Tím bylo porušeno základní právo stěžovatele, zakotvené v čl. 40 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Stěžovatel dále uvádí, že jeho podpis na protokolu o vydání věci v žádném případě automaticky neznamená, že se jedná o věc v jeho vlastnictví, takový podpis pouze stvrzuje vydání věci. V daném případě prý totiž z výpovědi svědka H. (policisty) vyplývá, že se na zahradu předmětného domku dostavil na základě trestního oznámení a první, na koho se dozvonil, byla babička stěžovatele paní K., která sdělila, že "je na zahradu doprovodit vnuk". Z toho stěžovatel dovozuje, že pokud by se policisté dozvonili na jiného nájemníka, musel by jim věc (konopí) vydat on a poté by podepsal i příslušný protokol.

Z těchto důvodů se stěžovatel domnívá, že předmětný protokol neměl být jako důkaz v dané věci vůbec použit, a to i proto, že v něm nebyl nijak poučen, že má právo odmítnout výpověď. Orgány činné v trestním řízení tedy měly postupovat tak, že si měly opatřit nezbytné vysvětlení a teprve potom stěžovateli sdělit obvinění. Protokol o vydání věci svědčí toliko o tom, že stěžovatel umožnil vydat věci, důležité pro trestní řízení; rovněž "výslech policisty provádějícího zajištění věci měl být zamítnut jako důkaz porušující právo na obhajobu". Stěžovatel proto shrnul, že sdělení obvinění bylo provedeno dne 9. 9. 1998 a poté byl stěžovatel vyslechnut jako obviněný, přičemž využil svého práva a odmítl k věci vypovídat, což učinil také při hlavním líčení. Protokol o vydání věci ze dne 4. 9. 1998 byl však sepsán ještě před sdělením obvinění a stěžovatel v něm nebyl poučen jako svědek podle ustanovení § 100 odst. 1 a 2 trestního řádu a ani nebyl upozorněn na možnost a právo odmítnout výpověď. Použití tohoto protokolu proto stěžovatel považuje za porušení svých práv na obhajobu a za obcházení základních zásad trestního řízení. Jestliže totiž stěžovatel byl podezřelý ze spáchání trestného činu, mělo být postupováno dle ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu (tzn. opatřit si nezbytné vysvětlení) a poté mu sdělit obvinění. "Provedení protokolu o vydání věci svědčí jedině o tom, že navrhovatel měl u sebe, respektive umožnil vydat věci, důležité pro trestní řízení. Nic jiného z tohoto protokolu pak nevyplývá."

Ústavní soud si vyžádal příslušný soudní spis zn. 6 T 6/99 a dále zaslal stejnopisy ústavní stížnosti k vyjádření účastníkům řízení - Městskému soudu v Brně a Krajskému soudu v Brně a vedlejším účastníkům řízení - Městskému státnímu zastupitelství v Brně a Krajskému státnímu zastupitelství v Brně.

Městský soud v Brně pouze odkázal na odůvodnění rozsudku, který v této věci vydal a sdělil, že souhlasí s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem.

Krajský soud v Brně konstatoval, že námitky ohledně chybné části výroku rozsudku Krajského soudu v Brně jsou opodstatněné, neboť správně mělo být ve výroku uvedeno, že trest odnětí svobody se "uděluje" na zkušební dobu v trvání jednoho roku. Tato nesprávnost citace ustanovení trestního zákona prý však nijak neovlivnila věcnou správnost rozsudku. Ohledně dalších námitek stěžovatele se krajský soud odvolal na odůvodnění napadeného rozsudku, který vychází z toho, že protokol sepsaný v souvislosti s vydáním věci, pořízený před sdělením obvinění, je třeba považovat za neodkladný úkon ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu a jedná se proto o důkaz použitelný při posouzení otázky viny obviněného, neboť byl pořízen v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu. Krajský soud souhlasí s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem.

Městské státní zastupitelství v Brně rovněž souhlasí s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem. K ústavní stížnosti uvedlo, že ve výroku citovaného rozsudku krajského soudu došlo k nesprávné formulaci, nicméně se prý jedná jen o písafskou chybu a stěžovatel měl na toto pochybení upozornit soud, který by je byl zhojil vydáním opravného usnesení. Protokol o vydání věci nebyl jediným důkazem, na základě něhož byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání předmětného trestného činu a je věcí soudu důkazy hodnotit volně (§ 2 odst. 6 trestního řádu). Práva a povinnosti osoby povinné vydat věci důležité pro trestní řízení nejsou zákonem upraveny a nelze prý proto tvrdit, že by tímto způsobem bylo porušeno stěžovatelovo právo na obhajobu.

Krajské státní zastupitelství v Brně se k ústavní stížnosti nevyjádřilo, neboť současně byl podán podnět ke stížnosti pro porušení zákona.

Ústavní stížnost je důvodná.

Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy ČR soudním orgánem ochrany ústavnosti. Není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu proto zpravidla ani přehodnocovat dokazování, před nimi prováděné, pokud jím nejsou porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele.

V této souvislosti Ústavní soud již několikrát judikoval, že důvod ke zrušení rozhodnutí obecného soudu by byl dán pouze tehdy, pokud by jeho právní závěry byly v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními nebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývaly (srov. např. náleží sp. zn. III. ÚS 84/94, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, sv. 3, C. H. Beck, 1995, str. 257). Ústavní soud totiž při své činnosti bdí nad dodržováním principu materiálního právního státu a nemůže proto svou přezkumnou činnost omezit toliko na dodržování formálních ustanovení právních předpisů, nýbrž – v první řadě – na dodržování ústavně zaručených principů a především hodnot, které jsou prostřednictvím ústavních zákonů "prozařovány" do celého právního řádu České republiky. Proto se v této souzené věci Ústavní soud zaměřil na otázku, zda v tomto případě neexistuje nepřiměřený nesoulad mezi vykonanými skutkovými zjištěními a právními závěry z nich vyvozenými.

Stěžovatel v první řadě namítá, že trestní řízení bylo zahájeno sdělením obvinění, převzatým dne 9. 9. 1998, byť již dne 4. 9. 1998 byl sepsán protokol o vydání věci; proto namítá, že předmětný protokol neměl být v dané věci jako důkaz vůbec použit. Jak vyplývá z výše uvedeného obsahu napadených rozsudků obecných soudů, obecné soudy zmiňovaný protokol o vydání věci považovaly za důkaz, přičemž z kontextu věci je zřejmé, že se jednalo o důkaz rozhodující. Krajský soud v Brně k této otázce uvedl, že se jednalo o neodkladný úkon ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu a proto jej jako důkaz akceptoval.

K tomu Ústavní soud konstatuje, že podle ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu je neodkladný úkon takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. V souzené věci proto Ústavní soud nijak nezpochybnuje postup policistů, kteří se stěžovatelem sepsali protokol o vydání věci a skutečnost, že stěžovatel jím ve smyslu ustanovení § 78 odst. 1 trestního řádu předmětné rostliny vydal. Nicméně z této samotné skutečnosti nelze dovozovat (jak správně upozorňuje stěžovatel), že stěžovatel byl vlastníkem těchto rostlin, neboť podle citovaného ustanovení je povinen vydat věc důležitou pro trestní řízení ten, kdo má tuto věc "u sebe". Z gramatického a logického výkladu tohoto ustanovení je však zřejmé, že vydávající osoba nemusí být nutně i vlastníkem této věci.

Ústavní soud tedy akceptuje předmětný protokol o vydání věci, avšak pouze jako listinný důkaz o tom, že stěžovatel dne 4. 9. 1998 policistům vydal rostliny indického konopí. Skutečnost, že v tomto protokolu je výslovně uvedeno, že se jedná o rostliny vypěstované stěžovatelem (přičemž při hlavním líčení před Městským soudem v Brně stěžovatel své vyjádření uvedené ve zmíněném protokolu popřel, čl. 61), však není možno použít jako důkaz o vině stěžovatele, stejně tak jako není možno z protokolu a z toho, že rostliny policistům vydal právě stěžovatel, dovodit, že stěžovatel byl jejich vlastníkem. Pokud byl totiž tento protokol jako důkaz o vině stěžovatele použit, došlo tím k obcházení zásad trestního řízení a v konečném důsledku i stěžovatelova práva na obhajobu.

Jinak řečeno, smysl neodkladného úkonu (roz. § 160 odst. 4 trestního řádu) spočívá v tom, aby bylo zabráněno nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty z hlediska účelu trestního řízení. Protože se však jedná o výjimku z obecného principu, podle něhož jsou jednotlivé úkony v trestním řízení činěny až po zahájení trestního stíhání, je nutno i tuto výjimku interpretovat restriktivně. Jestliže tedy v souzené věci bylo neodkladným úkonem vydání rostlin konopí, není možné – a to bylo by i v rozporu s materiálně chápanými principy právního státu, resp. trestního řízení – tento úkon vykládat natolik širokým způsobem (jak to učinily obecné soudy), že protokol pořízený při vydání věci je zároveň i důkazem, potvrzujícím vinu stěžovatele. Je totiž zřejmé, že při vydávání rostlin konopí stěžovateli nebylo zaručeno jeho právo na obhajobu a nebyl ani náležitým způsobem poučen o tom, že má právo odepřít výpověď (přestože jeho tvrzení v protokolu o tom, že rostliny vypěstoval, bylo obecnými soudy de facto přijato jako jeho přiznání). V tomto směru proto obecné soudy – důsledně vzato – porušily ústavně zaručená základní práva stěžovatele ve smyslu čl. 40 odst. 3 a odst. 4 Listiny, neboť důkaz protokolem o vydání věci jako důkaz svědčící o vině stěžovatele vůbec neměly použít.

Vycházejí z těchto úvah se Ústavní soud zabýval ústavností daného trestního řízení jako celku. To znamená, že se – jak již bylo uvedeno – především zaměřil na otázku, zda v souzené věci nedošlo k nepřiměřenému nesouladu mezi výsledky provedeného dokazování a mezi právními závěry z něho vyvozenými (viz shora). V tomto směru Ústavní soud zjistil, že obecné soudy dospěly k závěru o stěžovatelově vině – kromě důkazu zmíněným protokolem o vydání věci – na základě výpovědi svědka H. a na základě toho, že se rostliny konopí nacházely

na zahradě domu, k němuž měli přístup pouze jeho nájemníci, a to v té části zahrady, o kterou se měla starat babička stěžovatele.

Jak však vyplývá z výpovědi svědka H. při hlavním líčení před Městským soudem v Brně (č.l. 66 a 67), tento svědek pouze popsal okolnosti, za nichž k vydání rostlin konopí došlo a jehož se jako policista účastnil a k osobě stěžovatele toliko uvedl, že policistům řekl, že ví, proč přišli a že chtěl vědět, kdo na něj podal trestní oznámení. Součástí předmětného spisu je rovněž úřední záznam ze dne 4. 9. 1998 (tedy vyhotovený ještě před sdělením obvinění), podepsaný npor. H. a ppor. P. (č.l. 18), z něhož vyplývá, že stěžovatel jim údajně sdělil, že indické konopí skutečně na zahradě pěstoval, měl je prý pouze pro svoji potřebu, popsal způsob jejich zpracovávání a využití a poté jim rostliny na jejich žádost vydal. S ohledem na skutečnost, že tento úřední záznam byl vyhotoven ještě před sdělením obvinění, tzn. před zahájením trestního stíhání, a nejedná se o důkaz, který byl v hlavním líčení proveden (§ 220 odst. 2 trestního řádu), však není možné k němu přihlížet.

Rovněž z dokázané skutečnosti, že do předmětné zahrady měli zásadně přístup pouze nájemníci domu, přičemž však klíč od domu nebyl žádným způsobem zajištěn a bylo si proto možno opatřit jeho duplikát (viz výpověď svědka I. P., citovanou také v odůvodnění napadeného rozsudku Městského soudu v Brně) a z toho, že se rostliny konopí nacházely v té části zahrady, o kterou se starala babička stěžovatele (a které stěžovatel pomáhal), nelze bez jakýchkoliv důvodných pochybností dovodit závěr, že se uvedeného trestného činu stěžovatel dopustil.

Na základě zjištěných skutečností Ústavní soud dospěl k závěru, že v daném případě vina stěžovatele bez jakýchkoliv důvodných pochybností ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu - za současného stavu věci - prokázána nebyla a že tedy došlo ke zmíněnému nepřiměřenému nesouladu mezi zjištěným skutkovým stavem a právními závěry z tohoto stavu dovozenými, tzn. výpověď svědka H. při hlavním líčení před Městským soudem v Brně ani důkazy svědčící (pouze) o tom, že stěžovatel měl - společně s jinými osobami - přístup k té části zahrady, kde byly nalezeny rostliny konopí, totiž nemohou vést k jednoznačnému závěru, že se stěžovatel skutečně dopustil trestného činu, za který byl odsouzen.

Proto Ústavní soud dovodil, že napadenými rozsudky obecné soudy porušily ústavně zaručené právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Současně konstatuje, že tímto náležením přirozeně nezaujímá - a ani nemůže zaujímat - stanovisko k otázce viny stěžovatele a trestu, který mu byl uložen. Jde pouze o procesní nedostatky, k nimž v souzené věci došlo.

Pro úplnost Ústavní soud dodává, že pochybení krajského soudu shledal také ve formulaci výroku napadeného rozsudku Krajského soudu v Brně, což ostatně Krajský soud v Brně ve vyjádření k ústavní stížnosti sám uznal. Nicméně samotné toto pochybení by k závěru o protiústavnosti trestního procesu jako celku vést nemohlo.

Ze všech uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti zcela vyhověl a napadené rozsudky Městského soudu v Brně a Krajského soudu v Brně zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. 9. 2000

2. Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 190/01 ze dne 1. 11. 2001; N 167/24 SbNU 237

Ústavní soud rozhodl po ústním jednání dne 1. listopadu 2001 v senátě, ve věci ústavní stížnosti MUDr. E. P., za účasti Policie České republiky - Správy západočeského kraje, Krajského dopravního inspektorátu, proti rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. prosince 2000, č. j. 30 C 151/2000-31, o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, takto:

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. prosince 2000, č. j. 30 C 151/2000-31, se zrušuje.

Odůvodnění

I.

Návrhem, podaným k doručení Ústavnímu soudu dne 27. března 2001, tj. ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatelka domáhá zrušení rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. prosince 2000, č. j. 30 C 151/2000-31, o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu. Uvedeným rozhodnutím obecného soudu se cítí být dotčena v základním právu na soudní ochranu, plynoucím z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), jakož i v základním právu na veřejnost jednání a základním právu vyjadřovat se ke všem prováděným důkazům, plynoucím z čl. 38 odst. 2 Listiny.

Z obsahu spisu Okresního soudu Plzeň-město sp. zn. 30 C 151/2000, jež si Ústavní soud vyžádal, jakož i z příloh ústavní stížnosti, bylo zjištěno následující:

Stěžovatelka se žalobou dle části páté hlavy druhé o. s. ř. domáhala před obecným soudem zrušení rozhodnutí Policie České republiky - Správy západočeského kraje, krajského dopravního inspektorátu, ze dne 18. dubna 2000, č. j. PZC-408/DP-2000, jímž bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí Okresního ředitelství Policie České republiky, dopravního inspektorátu v Domažlicích ze dne 8. března 2000, č. j. ORDO-838-200/DI-SR-99, kterým byla uznána vinou z přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. b) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. b) téhož zákona, jichž se měla dopustit porušením ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) a c) zák. č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s ustanovením § 15 odst. 5 písm. a) a c) vyhl. č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, za což jí byla podle § 22 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 12 zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, uložena pokuta ve výši 4.000,-Kč. V žalobě stěžovatelka namítala zejména podstatné vady v řízení před správními orgány, když tyto použily jako důkazy svědeckou výpověď zápisy o podaném vysvětlení podle zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dle jejího přesvědčení tyto záznamy nutno považovat za záznamy úkonů předprocesního stadia a nelze je využívat jako důkazy. V důsledku neprovedení důkazů svědeckou výpověď před správním orgánem v průběhu ústního jednání se stěžovatelka, takto navrhovatelka v řízení před obecným soudem, cítí zkrácena v právu účastnit se jednání a klást svědkům otázky. Stěžovatelka dále v žalobě považuje za nedostatečnou reakci odvolacího správního orgánu, jenž k námitkám obsaženým v odvolání proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně hodnotil znalecký posudek jako nadbytečný a přihlédl k němu pouze jako k podpůrnému listinnému důkazu.

Poté, co obecný soud provedl srovnání ustanovení § 12 odst. 2 zák. č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a § 35 zák. č. 71/1967 Sb., o správním řízení, jež upravuje náležitosti poučení osoby podávající vysvětlení podle zákona o Policii České republiky, a osoby, která je v postavení svědka ve správním řízení, dospěl k závěru, dle něhož k porušení zákonitosti ve správním řízení nedošlo, byť správní orgán měl osoby podávající vysvětlení poučit podle správního řádu. Soud dále konstatoval, že při ústním jednání před správním orgánem byly protokoly o podání vysvětlení čteny a stěžovatelce bylo umožněno k nim se vyjádřit. Ohledně námítky týkající se znaleckého posudku soud v odůvodnění svého zamítavého rozhodnutí uvedl, že v dané věci byl znalec ve správním řízení ustanoven na základě návrhu stěžovatelky, přičemž tato měla možnost se k jeho obsahu vyjádřit.

Stěžovatelka ve své ústavní stížnosti opakuje argumentaci obsaženou v žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, zejména namítá porušení § 34 a § 35 odst. 5 správního řádu, tj. použití nezákonného důkazu ve správním řízení, a tím dotčení v základním právu na soudní ochranu, plynoucím z čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i v základním právu na veřejnost jednání a základním právu vyjadřovat se ke všem prováděným důkazům, plynoucím z čl. 38 odst. 2 Listiny.

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podal dne 18. června 2001 Okresní soud Plzeň-město k předmětné ústavní stížnosti vyjádření, v němž předsedkyně senátu 30 C plně odkazuje na odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí soudu.

II.

Hodnocení ústavnosti zásahu orgánu veřejné moci do základních práv a svobod se skládá z několika komponentů (III. ÚS 102/94, III. ÚS 114/94, III. ÚS 84/94, III. ÚS 142/98, III. ÚS 224/98 a další). Prvním je posouzení ústavnosti aplikovaného ustanovení právního předpisu (což vyplývá z § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb.,

ve znění pozdějších předpisů). Dalšími komponenty jsou hodnocení dodržení ústavních procesních práv, a konečně posouzení ústavně konformní interpretace a aplikace hmotného práva.

V předmětné věci Ústavní soud neshledal důvod k posuzování ústavnosti aplikovaného hmotného a procesního práva.

Z pohledu práva jednoduchého na posouzení předmětné věci dopadají ustanovení § 12 odst. 2 zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 34, § 35 a § 36 zák. č. 71/1967 Sb., o správním řízení, a § 250i odst. 3 o. s. ř.

Dle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o Policii České republiky je policista oprávněn požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele, jakož i pro vypátrání hledaných nebo pohřešovaných osob a věcí, a v případě potřeby ji vyzvat, aby se ve stanovenou dobu dostavila na určené místo k sepsání protokolu o podání vysvětlení.

Dle § 34 odst. 1, 2 správního řádu k dokazování je možné použít všech prostředků, jimiž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci a které jsou v souladu s právními předpisy, přičemž důkazy jsou zejména výslechy svědků, znalecké posudky, listiny a ohledání. Ustanovení § 35 správního řádu pak upravuje povinnost svědčit, zákaz výslechu svědka, podmínky odepření svědecké výpovědi jakož i poučení svědka.

Je-li k odbornému posouzení skutečností důležitých pro rozhodnutí třeba znaleckého posudku, dle § 36 správního řádu správní orgán ustanoví znalce podle příslušných právních předpisů.

Dle § 250i odst. 3 o. s. ř. k vadám řízení před správním orgánem soud přihlédne, jen jestliže vzniklé vady mohly mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí.

Policie České republiky plní úkoly, vymezené v ustanovení § 2 zák. č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, k čemuž ji uvedený zákon svěřuje oprávnění, zakotvená v § 12 až 25. Mezi tato je zařazen i právní institut podávání vysvětlení, jenž slouží Policii české republiky, jako správnímu orgánu, ke zvážení, zda v daném případě došlo ke spáchání přestupku a zda osoba, která takové vysvětlení podala, bude vyslechnuta jako svědek. Uvedená oprávnění nejsou součástí ani trestního ani správního řízení, jejich smyslem a účelem ve vztahu k těmto řízením je umožnit policii efektivní zahájení správního, resp. trestního řízení.

Procesní řády v právním systému České republiky tvoří od sebe oddělené procesní soustavy, jejichž vzájemné propojení, resp. propojení s jinými zákony z pohledu požadavků určitosti a předvídatelnosti procesních pravidel musí být procesním zákonem výslovně upraveno. Příkladem v této souvislosti je § 39 odst. 1 správního řádu, § 135 o. s. ř., § 112 odst. 2 tr. řádu, nebo § 63 zákona o Ústavním soudu.

Pro důkazní řízení z uvedené zásady plyne maxima, dle níž důkazem může být toliko ten prostředek, jímž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci, jenž je předvídan příslušným procesním řádem a jenž je dle tohoto řádu proveden. Tyto požadavky, tj. určitost a předvídatelnost procesních pravidel, jakož i jejich promítnutí do důkazního řízení, nutno podřadit pod kautely, vyžadované čl. 36 odst. 1 Listiny.

Podřazením skutkových okolností věci, jež jsou mezi účastníky řízení nesporné, pod naznačený normativní rámec v rovině jednoduchého i ústavního práva nelze než konstatovat, že svým postupem a ústavní stížností napadeným rozhodnutím Okresní soud Plzeň-město porušil ustanovení § 250i o. s. ř. a § 34 a 35 správního řádu, když uznal jako důkaz svědeckou výpověď v správním řízení vysvětlení podané dle § 12 zákona o Policii České republiky, a v důsledku toho nedostal kautelám plynoucím pro řádný proces z čl. 36 odst. 1 Listiny. Závěr obdobný nutno vyjádřit i v souvislosti s nedodržáním podmínek ustanovení znalce správním orgánem I. stupně, když na uvedené procesní pochybení odvolací správní orgán i obecný soud reagovaly akceptací "znaleckého posudku" v podobě listinného důkazu. Svým postupem tímto v oblasti důkazního práva umožnily obejít procesní podmínky provedení určitého typu důkazu a tím i smysl a účel, jenž s ním právní úprava spojuje.

Pro uvedené, tj. s ohledem na porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, Ústavní soud rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. prosince 2000, č. j. 30 C 151/2000-31, zrušil [§ 82 odst.1, odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti tomuto nálezu se nelze odvolat.

V Brně dne 1. listopadu 2001

3. Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 291/2000 ze dne 11. 6. 2002; N 69/26 SbNU 207

Ústavní soud rozhodl v senátě v právní věci navrhovatele M. M., o ústavní stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2000, čj. 5 To 51/2000-996, za účasti Krajského soudu v Ostravě jako účastníka řízení, takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2000, čj. 5 To 51/2000-996, se zrušuje.

Odůvodnění

Včas podanou ústavní stížností, která Ústavnímu soudu došla dne 11. 5. 2000 a i v ostatním splňovala podmínky předepsané zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), napadl stěžovatel v záhlaví uvedené usnesení Krajského soudu v Ostravě. Tvrdí, že soud prvního stupně použil proti němu důkaz, jenž byl opatřen nezákonným způsobem, a odvolací soud tuto procesní vadu řízení nenapravitel. Tím bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Ústavní soud si k projednání a rozhodnutí věci vyžádal spis Okresního soudu v Karviné, sp. zn. 4 T 127/99, z něhož zjistil následující:

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 17. 11. 1999, čj. 4 T 127/99-930, uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) trestního zákona, trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, odst. 2 trestního zákona a trestným činem poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 trestního zákona. Za to byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou roků a šesti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Soud dále rozhodl o náhradě škody poškozeným. Dle skutkové věty, která je součástí výrokové části rozhodnutí, se stěžovatel dopouštěl jednotlivých skutků, uvedených pod body 1 - 31 v časovém období od 1. 10. 1998 do 22. 3. 1999 v Karviné. Společně se spoluobžalovaným D. K. násilným způsobem vnikali do sklepních prostorů obytných domů, z nichž postupně odcizili jízdní kola a další věci v celkové hodnotě 246.720,- Kč, a násilným jednáním na zařízení způsobili škodu ve výši 14.805,- Kč. Soud prvního stupně dospěl po zhodnocení všech provedených důkazů k závěru, že trestné jednání bylo stěžovateli dostatečně prokázáno.

Stěžovatel se proti rozsudku Okresního soudu v Karviné odvolal. Vytkl soudu prvního stupně, že ho odsoudil neprávem, neboť mu neprokázal vinu. Připustil, že ho v některých svých výpovědích usvědčovali spoluobžalovaní K. a S. Soud však pochybil tím, že nehodnotil věrohodnost všech výpovědí. Stěžovatel poukázal na to, že D. K. byl policisty fyzicky napaden a pod vlivem tohoto násilí označil stěžovatele jako spolupachatele. Jeho výpověď nemůže být dle přesvědčení stěžovatele použita, neboť byla pořízena v souvislosti s nezákonným postupem ve vyšetřování K. V této souvislosti stěžovatel tvrdí, že několik dní po vzetí do vazby byl K. odvezen z věznice a policisté po něm požadovali, aby ukázal místa, kde odcizoval kola. Dovolili mu hovořit s jeho rodiči a měli mu přislíbit, že pokud bude spolupracovat, propustí ho z vazby. Poté byl dne 24. 3. 1999 znovu vyslýchán, přiznal další trestnou činnost a usvědčil stěžovatele. Později však tuto výpověď odvolal. Rovněž výpověď spoluobžalovaného S. označil stěžovatel za nevěrohodnou.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 18. 2. 2000, čj. 5 To 51/2000-996, odvolání stěžovatele zamítl. V odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že soud prvního stupně učinil správná skutková zjištění na základě důkazů provedených u hlavního líčení. Vypořádal se i s námitkami, které byly uplatněny v odvolání. Odvolací soud zdůraznil, že zmiňované násilí ze strany policistůna obžalovaného K. nebylo prokázáno. K námitkám ve vztahu k výpovědi K. z 24. 3. 1999 uvedl, že toho dne jmenovaný nevyprávěl. Jeho výslechu dne 19. 4. 1999, při němž se doznal a usvědčil stěžovatele, byla přítomna obhájkyň. Upozornil na to, že výpověď odvolal až 23. 8. 1999. Za příléhavé označil i hodnocení výpovědi obžalovaného S. Odvolací soud dospěl k závěru, že se nalézací soud nedopustil žádného pochybení, a jeho závěry o vině stěžovatele označil za správné.

Stěžovatel napadl rozhodnutí odvolacího soudu projednávanou ústavní stížností. Upozornil v ní na to, že po celou dobu trestního řízení popíral spáchání trestných činů, za něž byl odsouzen. Obecné soudy založily výrok o jeho vině na výpovědích spoluobžalovaných D. K. a T. S. Namítá, že výpověď K. byla pořízena v souvislosti s nezákonným postupem při vyšetřování. Pracovníci kriminální policie ho odvezli na několik hodin z věznice, měl se setkat s příbuznými a poté měl být pod slibem propuštění z vazby přemlouván k tomu, aby stěžovatele usvědčil. Tento úkon nebyl ve spise zaznamenán a obhájce nebyl o jeho konání informován.

Obžalovaný S., jenž ho původně usvědčoval z některých skutků, rovněž změnil výpověď s odůvodněním, že tak vypovídal pod vlivem slibů policistů, že bude propuštěn z vazby. Závěr odvolacího soudu, jímž podpořil rozhodnutí nalézacího soudu, považuje stěžovatel za nepřesvědčivý a nesprávný. Poukazuje dále na to, že zjištění odvolacího soudu o zajištěné daktyloskopické stopě nemá v provedeném dokazování oporu.

Ústavní soud vyzval dle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Krajský soud v Ostravě a Krajské státní zastupitelství v Ostravě, aby se k projednávané ústavní stížnosti vyjádřily.

Krajský soud v Ostravě ve svém vyjádření uvedl, že vytýkaná pochybení orgánů činných v trestním řízení se týkají především spoluobžalovaného K. a stěžovatele jen odvozeně. Ze spisu vyplývá, že K. popsali situaci tak, že dne 25. 3. 1999 (správně 24. 3. 1999) ho policisté zbilili. V době vazby za ním přišli s tím, že když se přizná, bude propuštěn z vazby. Pod tímto slibem a ze strachu z bití se doznal. Když neuměl označit místa činu na mapě, byl vyzvednut a při jízdě autem mu policisté ukázali domy, kde byla kola odcizena. Netvrdil, že by na něho byl vyvíjen nějaký nátlak v době, kdy se nacházel mimo věznici. Ovlivňování příbuznými, aby se doznal k něčemu, co nespáchal, a z téhož usvědčil stěžovatele, se nedá dost dobře předpokládat. Soud má za to, že pobyt K. mimo věznici neměl žádný vliv na vývoj procesní a důkazní situace u stěžovatele. Zvolený postup nepovažuje za nezákonný. K vyzvednutí K. dal souhlas vyšetřovatel, a to v době obvinění jen z některých útoků majetkového trestného činu. Vytýkaný úkon byl proveden za účelem objasnění dalších útoků v souladu s ust. § 158 odst. 2 trestního řádu, podle něhož je vyšetřovatel a policejní orgán povinen učinit všechna potřebná opatření k odhalení trestných činů a zjištění jejich pachatele. Poukázal na to, že nezákonný nátlak na odsouzeného K., který měl vést k jeho doznání a usvědčení stěžovatele, byl důkazně vyloučen. Proto je přesvědčen, že ústavní stížnost je neopodstatněná, a navrhuje její zamítnutí.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě se svého postavení vedlejšího účastníka v řízení o ústavní stížnosti písemně vzdalo.

Ústavní stížnost je důvodná.

Stěžovatel zpochybňuje v ústavní stížnosti způsob, jakým nalézací soud hodnotil provedené důkazy. Vzhledem k tomu považuje odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, jenž se s postupem soudu prvního stupně ztotožnil, za nesprávné a nepřesvědčivé. Svou povahou směřují námitky proti postupu obecných soudů, jímž mělo být porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces dle článku 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud považuje za nutné uvést, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Jeho úkolem není skutkově a právně objasňovat věci, patřící do pravomoci obecných soudů. Nepřísluší mu ani hodnotit provedené důkazy. Na druhé straně je však oprávněn a povinen posoudit, zda řízení jako celek bylo spravedlivé a zda jím nebyly porušeny stěžovatelovy základní práva a svobody, zakotvené v Ústavě, Listině nebo mezinárodních smlouvách dle čl. 10 Ústavy. O spravedlivosti řízení má vážné pochybnosti.

Stěžovatel především tvrdí, že byl odsouzen na základě výpovědi spoluobžalovaného D. K., učiněné před vyšetřovatelem dne 19. 4. 1999. Namítá, že tento důkaz byl opatřen nezákonným způsobem, neboť K. byl vyvezen z vazební věznice, bylo mu umožněno setkat se s příbuznými a pod slibem propuštění z vazby byl přemlouván, aby se doznal a usvědčil stěžovatele.

Ústavní soud, jenž je dle své ustálené judikatury vázán petitum, nikoli obsahem ústavní stížnosti, se v této souvislosti zaměřil na posouzení otázky, zda se obecné soudy ústavně konformním způsobem vypořádaly při hodnocení výpovědi spoluobžalovaného K. se všemi skutečnostmi, které dle tvrzení stěžovatele zpochybňují zákonnost postupu orgánů činných v přípravném řízení v souvislosti s pořízením tohoto klíčového důkazu použitého proti němu. Lze souhlasit s názorem odvolacího soudu, že vytýkaná pochybení se netýkají stěžovatele, ale spoluobžalovaného. Nutno však vycházet z toho, že obecné soudy založily výrok o vině stěžovatele právě na výpovědi K. ze dne 19. 4. 1999. Zhodnotily ji jako věrohodnou a nezabývaly se okolnostmi, které zpochybňují zákonnost tohoto použitého důkazu.

Nutno vyjít z článku 8 odst. 2 Listiny, dle něhož nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Procesní podmínky řízení vyjádřené příslušnou právní úpravou a respektující citovaný článek Listiny, jsou nepřekročitelnou hranicí, ve které se musí odehrávat trestní proces. Prokázání viny obviněného je možné pouze na základě nepochybně zjištěných skutečností a za použití procesních prostředků, které trestní řád umožňuje použít. Důkaz získaný nezákonným donucením je absolutně neúčinný a v trestním řízení jej nelze použít (§ 89 odst. 3 trestního řádu). Z toho vyplývá, že obecné soudy jsou povinny zabývat se všemi okolnostmi, které zákonnost použitého důkazu zpochybňují. To platí o to více v případě

důkazu, jenž je pro posouzení viny podstatný a nenahraditelný. Pokud v dané věci zjištěné skutečnosti nasvědčovaly tomu, že klíčový důkaz, usvědčující stěžovatele, mohl být opatřen nezákonným způsobem, bylo na obecných soudech, aby se s takovou možností v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádaly a beze všech pochyb ji vyloučily. Ústavní soud má za to, že soudy této své povinnosti nedostály.

Z obsahu vyžádaného spisového materiálu Ústavní soud zjistil, že spoluobžalovaný K. při výslechu před vyšetřovatelem dne 23. 8. 1999 odvolal svou výpověď ze dne 19. 4. 1999, v níž se k trestnému jednání částečně doznal a v níž v rozsahu doznání usvědčoval stěžovatele. Vysvětlil, že tak vypovídal ve strachu z chování policistů, kteří ho při zadržení dne 24. 3. 1999 na Obvodním oddělení PČR Karviná – Mizerov zbili a nutili k doznání a usvědčení stěžovatele. Musela být zavolána záchranná služba, která ho odvezla na ošetření. Asi za 10 dnů ho stejní policisté vyzvedli z vazby, jezdili s ním po Karviné a ukazovali mu místa vloupání, v místě bydlíště mu umožnili hovořit s matkou a přítelkyní a poté ho odvezli na policejní oddělení, kde jim pod slibem propuštění a ve strachu z bití vše podepsal. Po několika dnech se doznal vyšetřovateli K. na tomto tvrzení setrval i při výslechu před soudem u hlavního líčení konaném dne 26. 10. 1999. Soud prvního stupně nad rámec dokazování z přípravného řízení k obhajobě K. vyslechl vyšetřovatele a policisty a dospěl k závěru, že nezákonný postup policistů nebyl prokázán. Změněnou výpověď K. zhodnotil jako účelovou s poukazem na lékařskou zprávu, z níž nevyplývalo, kdo jej pobil, a dále s odkazem na výpovědi policistů, kteří tvrdili, že měl být zbit den předtím neznámými osobami. Tvrzení o "nezákonném výletu z vazby" soud nehodnotil vůbec. Ani odvolací soud se nezabýval odvolacími námitkami, když v tomto směru odkázal na hodnocení důkazů soudem prvního stupně.

Ústavní soud se domnívá, že odkaz odvolacího soudu na zhodnocení důkazní situace nalézacím soudem, je nedostatečný pro odpovědné posouzení všech okolností důležitých pro zjištění stavu, jenž doznání obžalovaného K. předcházelo. S věrohodností tohoto důkazu se dostatečným způsobem totiž nevypořádal ani soud prvního stupně. Závěry, vyjádřené v odůvodnění jeho rozhodnutí tak nejsou přesvědčivé. Ústavní soud proto nemůže s argumentací soudů obou stupňů souhlasit.

Především nebylo řádně zdokumentováno, jakým způsobem a kdy došlo ke zranění obžalovaného K. Ve spise se nacházejí úřední záznam (č.l. 358) a protokol o výslechu obviněného (č.l. 450), z nichž vyplývá, že jmenovaný byl předveden na Obvodní oddělení PČR Karviná - Mizerov dne 24. 3. 1999 ve 14.15 hod. Na č.l. 363 se nachází žádost vedoucího obvodního oddělení ze stejného dne o provedení odborného lékařského vyšetření u osoby D. K. V lékařské zprávě (č.l. 364) se konstatuje, že jmenovaný byl ošetřen dne 24. 3. 1999 v 17.55 hod. a jako příčinu zranění uvedl, že "byl dnes pobit". V 18.45 hod. převzal na Okresním úřadě vyšetřování v Karviné opis sdělení obvinění (č.l. 422) a v 19.05 hod. bylo započato s jeho výslechem, který byl ukončen v 19.40 hod. (č.l. 452). V jeho úvodu uvedl, že byl před výslechem ošetřen na chirurgickém oddělení Nemocnice Karviná - Ráj, a že je schopen výslechu.

Ústavní soud má za to, že bez zjištění údajů o tom, kdy a kým bylo obžalovanému K. způsobeno zranění, nelze vyloučit jeho verzi, že byl zbit policisty. V této souvislosti odkazuje Ústavní soud na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž tam, kde je osoba zadržena policií v dobrém zdravotním stavu a poté dojde k jeho náhlému zhoršení v důsledku zranění, je na policii, aby nezpochybnitelným způsobem vysvětlila, jak ke zranění došlo (viz rozsudek ve věci Velikova proti Bulharsku, 18. 5. 2000). I když tato právní věta byla Evropským soudem vyslovena v souvislosti se smrtelným zraněním zadržené osoby, lze ji použít i jako měřítko její relevance v souvislosti s každým zraněním, které vyjde najevo po zadržení jednotlivce policií. Jak bylo zjištěno z odůvodnění napadených rozhodnutí, nalézací soud se spokojil s tvrzením policistů, že vůči obžalovanému K. násilí nepoužili, a jeho obhajobě naopak neuvěřil. Přitom ze záznamů ve spise vyplývá, že byl předveden na policejní oddělení a až po více než dvou hodinách u něho bylo konstatováno zranění. Nalézací soud se nezabýval ani rozparem mezi tvrzením policistů, že K. měl být zraněn, podle svých vlastních slov, neznámými osobami den před zadržením, a údajem v lékařské zprávě, podle níž K. tvrdí, že byl zbit až v den zadržení. Tento soud věrohodným způsobem nevysvětlil, proč se přiklonil k verzi o zranění cizími osobami, když ani nezjišťoval, kdo mu měl zranění způsobit, kdy a jakým způsobem. Vzhledem k výše uvedenému považuje Ústavní soud provedené zhodnocení usvědčující výpovědi spoluobžalovaného K. jako věrohodného důkazu za předčasné. Naopak tím, že nebylo řádně zdokumentováno zranění K., a soudy tudíž nevyloučily možnost, že byl zbit policisty a tím donucen k doznání, se tento důkaz jeví v řízení proti stěžovateli prozatím jako nepoužitelný. Skutečnost, že se obžalovaný K. doznal až téměř měsíc po svém zadržení, dne 24. 3. 1999, na malé věrohodnosti jeho výpovědi nic nemění. Podstatné je, že jeho výpověď dne 19. 4. 1999 následovala po zadržení, při němž došlo k nevysvětlenému zranění.

Rovněž jednání policejních orgánů v souvislosti s vyzvednutím obžalovaného K. z vazební věznice dne 7. 4. 1999 vzbuzuje důvodné pochybnosti o zákonnosti použitého postupu a v konečném důsledku zpochybňuje věrohodnost usvědčující výpovědi obžalovaného K. Ústavní soud zdůrazňuje, že účelem vazebního důvodu uvedeného v § 67 odst. 1 písm. b) trestního řádu, pro nějž byl jmenovaný vzat do vazby, bylo oddělit jej od okolí, aby neovlivňoval svědky či spoluobviněné a aby se zamezilo působení jiných osob na něj.

Obecné zásady výkonu vazby jsou zakotveny v zákoně č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní podmínky výkonu vazby jsou rozvedeny v prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu (č. 109/1994 Sb.), podle níž jsou příslušné orgány povinny postupovat. Jakýkoli pobyt osoby mimo vazební věznici je nutno hodnotit jako vážný zásah do výkonu vazby. Odpovědnost přejímá vyšetřovatel (§ 19 odst. 3 cit. vyhl.) a je v jeho zájmu, aby každý úkon, provedený s obviněným mimo vazební věznici, přesně zadokumentoval ve spisovém materiálu. Postup při předání na dobu nepřevyšující 24 hodin je upraven v § 19 odst. 1 cit. vyhl., podle něhož se obviněný předá vyšetřovateli nebo policejnímu orgánu mimo vazební věznici na dobu nutnou k provedení úkonu na základě písemné žádosti obsahující odůvodnění takového postupu. Tato žádost musí být schválena vedoucím příslušného úřadu vyšetřování. Z obsahu připojeného spisu však nelze zjistit, zda byl tento předepsaný postup v případě obžalovaného K. dodržen, neboť příslušný úkon nebyl ve spise zaznamenán. Přestože obžalovaný K. upozorňoval na to, že mu policisté umožnili setkat se mimo vazbu s matkou a přítelkyní, které ho měly přemlouvat k doznání a usvědčení stěžovatele, nalézací soud poté, co matka K. využila svého práva a nevyprávěla, nevyhověl návrhu na výslech přítelkyně jmenované. Z odůvodnění jeho rozsudku nevyplývá, že by se postupem policistů zabýval a jak se s námitkou vypořádal. Toto pochybení nenapravit ani soud odvolací, i když tvrzení o nezákonném "výletu z vazby" bylo jednou z odvolacích námitek stěžovatele.

Ústavní soud respektuje nezávislost obecných soudů. Ta se však musí uskutečňovat nejen v zákonném, ale prioritně v ústavním rámci, jehož součástí je i právo na spravedlivý proces, který musí vyloučit libovůli v rozhodování, a jehož neodmyslitelnou součástí je právo na spravedlivé a vyčerpávající projednání každé věci. V tomto směru poukazuje na ustálenou judikaturu, v níž Ústavní soud vyslovil nutnost respektovat zásadní principy spravedlivého procesu (srov. náleží II. ÚS 215/99, Sbírka nálezů a usnesení: sv. 18, č. 69). Takovými jsou zákaz deformace provedeného důkazu, otázka důkazu neprávem opomenutého, důraz na soulad skutkových zjištění a z nich vyvozených právních závěrů, nutnost soudu reagovat na uplatněné námitky a vysvětlit jejich případné odmítnutí a nakonec i respektovat zásadu, že vzniklé pochybnosti je nutno vykládat ve prospěch obviněného. Závěr obecných soudů o tom, že stěžovatel byl z trestné činnosti usvědčen věrohodnou výpovědí spoluobžalovaného K. z 19. 4. 1999, je v extrémním rozporu se skutkovými zjištěními provedenými těmito soudy, čímž se vymyká z mezí § 2 odst. 6 trestního řádu a je současně i v rozporu se zásadou "in dubio pro reo". Proto Ústavní soud dovozuje, že napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě byl porušen článek 36 odst. 1 Listiny.

Ústavnímu soudu proto nezbylo, než usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2000, čj. 5 To 51/2000-996, zrušit dle § 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Tím Ústavní soud nepředjímá budoucí rozhodnutí obecných soudů ve věci samé.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu není přípustné odvolání.

V Brně dne 11. června 2002